

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Første Brev til en højvelbaaren Herre. 1728

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 122. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801807424/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET FØRSTE BREV

Med Ros og Bifald vil enhver den Mand belønne,
som har det nyttige forenet med det skønne,

for da Komedien paa én Gang er morsom og skarp, er der aldrig nogen der har rettet uretfærdig Kritik imod den.

Den fjerde hedder Jeppe paa Bjerget eller Den danske Menalcas. Handlingen heri har jeg laant andetstedsfra, nemlig fra Bidermanns Utopia, saa den venter jeg ingen Ros for. Dog er det kun selve Handlingen jeg har taget fra Bidermann. Førsteopførelsen gik i Fisk, fordi der havde været Skænderi mellem Skuespillerne samme Aften; anden Opførelse blev en Succes. Der var især én af Skuespillerne der satte Kulør paa denne Komædie ved sin meget dygtige Gengivelse af en sjællandsk Bondes Sprog, Gebærder, Opførelse og Karakter.

Den femte, som hedder Den meget talende Barber, kedede næsten alle Tilskuerne saa meget at mange af dem gik før Forestillingen var forbi. Nogle sneg sig ud under ét eller andet Paaskud, andre gik bare uden videre. Jeg havde haabet at det var gaaet anderledes, for denne Komædie har altid været mit Yndlingsbarn. Da jeg havde faaet at vide hvad der var galt, nemlig at den stadige Gentagelse af de samme Historier irriterede de fleste Tilskuere, skrev jeg en apologetisk Fortælle hvori jeg forklarede Sigtet med Komædien, at denne Opkøgen af den samme Ret var det centrale i Satiren, og at der ikke var andet i Vejen med den end at Barberens Snakkesalighed skulde begrænses, og at han i Stedet for at fortælle tre Historier, som han skiftevis plagede sine Venner med, kun skulde holde sig til én og den samme. Folk indsaa nu at de havde taget fejl af Komædien, og Stemningen vendte sig, saa at selv de som for nylig havde trukket paa Skuldrene ad den nu regnede den blandt de bedste.

Den sjette Komædie hedder Den ellefte Juni, og da den blev førsteopført netop paa denne Dato strømmede næsten hele København til for at se den. Handlingen i den er følgende: En stor Aagerkarl sender sin Søn til København

for at indkræve Renter: En Debitor, der skylder Faderen en Mængde Penge, lægger sine Snarer for Sønnen. Debtorens Tjener udgiver sig for at være Fætter til Fjolset og tager det naive Menneske ved Næsen i en saadan Grad at han ikke alene faar sin Herres Gæld bragt ud af Verden, men oven i Købet faar ribbet den unge Mand for alt, inden han sender ham hjem. Komedien er meget sjov, men den er skrevet for Galleriet. Af og til bliver jeg jo nødt til at holde mine Lyster i Ave og sætte den Mading paa Krogen som jeg ved vil tiltrække det Publikum der

sidder i Teatrene
og klapper begejstret i Hænderne,
hver Gang Skuespillerne
og -inderne de gaar paa Enderne.

Den syvende Komædie hedder Barselkønen [o: Barselstuen]. I den vises det vittigt og morsomt at de Ubehageligheder der følger af at ligge i Barselseng og modtage Visitter er værre end selve Fødslen. Der optræder en Hærskare af Kællinger som plager den stakkels Barselkone med irriterende og malplacerede Lykønskninger og andre generende Høflighedsfraser. Da den harcellerer over Kvindekønnets Maade at være paa var der mange der blev vrede over den; men netop af samme Grund henregnede mange af de fornuftigere Kritikere den til de bedste Komædier.

Den ottende, som kun er i én Akt, hedder Charlatanen [o: Det arabiske Pulver]. Den handler om de Mennesker der slider og slæber med afsindig Iver for at lave Guld. Der optræder en Tugthuskandidat som giver sig ud for Guldmager og faar en fornem Herre til at gaa i Gyngen. Han tror han har fundet en ny Arkimedes, men til sidst maa Staklen se i Øjnene at han er blevet bedraget, og for sent beklager han sin taabelige Godtroenhed. Men Satiren er ikke alene rettet mod Guldmagere, den omfatter ogsaa andet, og det er navnlig det som er det fine ved den. Da det rygtes over hele Byen at den fornemme Herre kan lave